

vernietiging bijna dertig maal zo groot. Het alcoholverbruik per hoofd van de bevolking is verviervoudigd. Onder de jongeren zijn ca. vijf-entwintigduizend verslaafd aan *drugs*.

Betekent dit alles dat veel Nederlanders ontevreden zijn over hun persoonlijke situatie in een veranderd land?

Men moet met elke uitspraak voorzichtig zijn. Het is nuttig te bedenken dat bij een breed onderzoek van de publieke opinie in april '46, bijna een jaar na de bevrijding, bleek dat meer dan een vijfde van de bevolking (22%), kreeg zij de vrije keus, liever zou emigreren dan in Nederland blijven – één, resp. twee jaar later bleek dat percentage tot 32, resp. 32½ te zijn gestegen en bijna vijf jaar na de bevrijding (peildatum: 1 maart '50) stond het nog op 25.¹ Wat 1985 betreft beschikken wij slechts over de resultaten van een beperkte enquête over het thema 'Wij leven vrij – en blij?' die in het begin van het jaar gehouden wordt onder de abonné's van twaalf samenwerkende provinciale dagbladen (de bladen van de Gemeenschappelijke Persdienst oftewel de GPD-bladen²) – van die in totaal ca. zeventienhonderdduizend Nederlanders gaven ca. twaalfduizend antwoord op een groot aantal vragen.³ 'Wat beschouwt u als het belangrijkste probleem?' 'De werkloosheid', antwoordt 29%. Andere antwoorden: 'de kernwapens' 12%, 'de honger in de Derde Wereld' 10%, 'de misdaad' 8%, 'de milieuverontreiniging' 8%, 'het materialisme' 7%, 'de oorlogsdreiging' 7% – de overige percentages worden lager, bijvoorbeeld: 'het communisme' 2%, 'het kapitalisme' 2%. Op de vraag hoe men het eigen inkomen beoordeelt, antwoordt 31% het 'zeer goed' te vinden, 32% 'goed', 24% 'voldoende' – 9% acht het 'matig', 3% 'slecht', 1% 'zeer slecht'. Voorts blijkt dat 48% tevreden is over de woning die men bewoont, 30% zelfs 'heel tevreden'. De laatste vraag waarvan wij de antwoorden willen weergeven, heeft betrekking op de werksituatie – daarvoor moet men de waardering met een cijfer uitdrukken; slechts

¹ *Herrijzend Nederland. Opstellen over Nederland in de periode 1945–1950*, p. 141. ² De *Arnhemse Courant*, het *Brabants Nieuwsblad*, het *Dagblad van het Oosten*, De *Gooi- en Eemlander*, De *Graafschapsbode*, *Hengelo's Dagblad*, het *Leidsch Dagblad*, het *Nieuwsblad van het Noorden*, het *Nijmeegs Dagblad*, de *Provinciale Zeeuwse Courant*, *Tubantia* en het *Utrechtse Nieuwsblad*. ³ Deze enquête was in zoverre niet representatief dat er bijvoorbeeld geen antwoorden binnenkwamen uit Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, waar geen GPD-bladen verschenen. Bij de berekening van de percentages zijn overigens t.a.v. het gezinstype, de leeftijd, het geslacht, de opleiding en de politieke voorkeur de cijfers gecorrigeerd op grond van een door het Nipo (het Nederlands Instituut voor onderzoek van de Publieke Opinie) gehouden landelijke steekproef onder meer dan drie-en-dertigduizend personen.